

Sakala

ASUTANUD C. R. JAKOBSON A. 1878

Uksiknumber 30 kop.

TOIMETUS JA TALITUS

Viljandis Lossi tänav 31
Aadress „Sakala“ Viljandi

Peatoimetaja F. KOOL
Vastutav toimetaja A. SEPP

Ilmub igal esmaspäeval, kolma-
päeval, reedel ja laupäeval.

Nr. 82

Reedel, 19. detsembril 1941

Tänast lehte 4 lk.

Sõjaoperatsioonid Kaug-Idas

Jaapani jõude on kõikidel operatsioonialadel tugevdatud

To kio, 18. detsembril. Jaapani armee peakorterist teatatakse, et Jaapani jalaväe üksusi, kes tegutsevad koos merejõududega, on kõigil operatsioonidel tugevdatud. Operatsioonid arenevad soodsalt. Vaenlase vastupanu on murdud kõikjal. Keeldunud rünnak Hongkongi vastu jätkub. Filippiinidel on saavutatud uusi maala-

võite. Võitlus Viganis juures Luzoni läänerannikul areneb samuti edukalt. Malakkal maalelastud Jaapani väed tungivad vapralt edasi. Vallutatud Victoria lennuväljal jaapanlased valitsevad nüüd täielikult Kra ümbruse piirkonda Edela-Birmas.

Soome sõjateade

Ametlikult teatatakse 18. detsembril: Karjala Kannakel vaenlase kahurväetükisused ja granaadibroneidid on tulistanud vahelduva ägedusega. Tõttolu kindlustus on tulistamisest osa võtnud. Kogu rindel on olnud jalaväerelvade tõgevust, mis eriti Ida-Kannakel on olnud paiguti väga elav. Oma kahurid ja granaadibroneidid on tulistanud edukalt vaenlase poolt avastatud eesmärgid. Rida vaenlase kahureid ja punkreid on hävitatud. Kuulipildujaid on sunnitud vaikima ning vaenlase liikumist on häiritud.

Süvari rindel vaenlane on üritanud jälle Süvari jõe ületamist väiksemate jõududega, kuid üritused on tõrjutud. Oma kahurid on hävitanud vaenlase rühmitusi ja punkreid ning sunnitud vaikima rea vaenlase pataridid.

Idarindel vaenlane on kõikides paikades teinud uusi rünnaküritusi, mis aga kõik on likvideeritud.

Meie õhujõud on pommitanud Murmani teed Sorokaat edela pool, Karma jaama ümbruses. Tähistabamusi on saadud teele, samuti on pommitatud edukalt ühte rongi ja ühte varustuskohta. Üks vedur on tulistatud liikumiskõlbmatuks. Veel on tulistatud hobukoorma kolonne ja teisi eesmärgid. Soome lahe kohal Seiskari piirkonnas leidis aset õhuvõitlus, kus tulistati alla 1 vaenlase hävitaja poolt kaitsitud lennupaat. Maaneksel põhjapooli toimunud õhuvõitluses 9 vaenlase hävitaja vastu tulistati alla 5 vaenlase hävitajat. Oma kaotusi ei olnud.

Uus sõjatander geograafiliselt

Sõda on kandunud üle kogu maakera. Kõikide silmad on pööratud uuele hilislikule tandlerile — Vaiksele ookeanile. Endaõnnele-tavalt igatiüks teab, kus asub see maailma gigantsem veteväli. Kuid kas teame siiski täpselt uut sõjatandrit? Vaevalt küll. Olgu sellepärast allpool esitatud andmeid uue sõjatandri kohta.

Vaikne ookean asetseb Ameerika, Aasia, Austraalia ja Antarktise vahel, kusjuures tema piirideks peetakse vastu India ookeani Tasmaania lõunaosa merepiiri (1470 idapikkus) ja vastu Aatlanti ookeani Kap Horni merepiiri (68° läänepikkus). Vaikse ookeani pindala 111 m. a. kõrvalemõõdetuna on 165,7 miljonit ruutkilomeetrit, kuid ookeani juurde tulevad veel arvata järgmised mered: Ohoota, Jaapani, Kollane, Ida-Hiina, Lõuna-Hiina, Mariaani, Koralli ja Austraalia mered ning Kalifornia laht. Kokku nendega on Vaikse ookeani pindala 179,7 miljonit ruutkilomeetrit. Vaikse ookeani keskmine sügavus on 4100 meetrit, olles seega sügavam ookean. Tema asetseb ka maailma kõige suurem senimõõdetud sügavus ja nimelt 10.793 meetrit. See koht kannab nimetust „Emdeni sügavus“ ja ta asetseb just momendil kõrgema-oleva Vaikse-ookeani sõja tulipunktis — Filippiini saare Mindanao põhjatirus, vaevalt sadakond kilomeetrit idapool. Vaikne ookean erineb teistest ookeanidest oma saarerihtkusega; saared on peamiselt kas vulkaanilise päritoluga või korallisaared. USA ja Jaapan on Vaiksel ookeanil vanad rivaalid ülevõimu pärast ja sellepärast ongi siinsed idüllilised saared muudetud sõjalisteks tugipunktideks. Kuni Panama kanalini oli Vaikse ookean Euroopast võrdlemisi kaugel, kanal tõi aga ookeani Euroopa huvipiirkonda.

Vaatame nüüd edasi neid punkte, milliste timber koondunud sõjalised operatsioonid. Filippiinide kohta on meie lehes juba ülevaadet ilmunud, seepärast vaatame lähemalt Havai saarterühma, milliseid enne nimetatud ka Sandwichi saarte. See USA-le kuuluv saarterühm asetseb 3000 klm. kaugusel San Franciscost ja 5000 klm. kaugusel Jokohamast. Koosneb 8 suuremast saarest ja hulga pisemast, kokku 16.700 ruutkilomeetrit, elanikke oli siin 1930. a. andmeid kokku 368 000. Saared on tekkinud vulkaanilised, kõrgemad neist siin on vulkaanid Mauna Kea — 4300 mtr. ja Mauna Loa — 4170 mtr., viimane neist praegugi veel tegev. Ilmastik on eriti pehme ja meeldiv — seetõttu siin ongi populaarne suvituskoh. Kuid ajajooksul muudeti Havai saared ka USA tähtsamaks sõjalaevastiku ja lennuväe tugipunktiks Vaikses ookeanis. Pärismaalas, n. n. kanakke, on siiani veel vähesel arvul — 40.000 ümber. Rahvastiku peaosas moodustavad jaapanlased — 137.000 hinge, edasi tulevad filippiinlased — 64.000, hiinlased — 25.000, kuna valget rassi on kokku 68.000. Kasvatatakse siin suhkru- ja piiliroogu, ananasse, muud puuvilja ja kohvi. Pealinn on Honolulu, Oahu saare lõunarannikul, ülikooliga, 114.000 elanikuga ja soodsama liiklusaladama.

Malakka ehk Malai neem ja samanimeline väin on uuel sõjatandril üks strateegiliselt tähtsamaks kohaks Singapore (Singapur)

Jaapani kääbusallveepaadid

Nagu ameeriklased teatavad, on neil õnnestunud kätte saada üht Jaapani kääbusallveepaati, mis kuuluvat jaapanlaste uute relvade hulka. Sellise allveepaadi pikkus on 12 meetrit ja laius 1,5—2 meetrit. Meeskonda kuulub ainult kaks meest. Allveepaat liigub elektrijõul ja võib teha 200 meremiili raadidega laeselsa sõidu. Seega ei või ta emalaevast kaugemale sõita, kui 100 meremiili. Paat, mis satius ameeriklaste kätte, oli teinud just nii pikka teekonda.

Kääbusallveepaat võtab pardale 2 torpeedot ja lõhkeaineid. Rünnakul Havai saarte juures on jaapanlased kaotanud ka selliseid tüllukeid allveepaate.

Ameeriklased tagandavad kõrgemaid sõjaväejuhte

Nagu Washingtonist teatavaks saab, on lastud admiral Kimmel Väikse ookeani laevastiku juhataja kohalt lahti. Tema asemele on nimetatud kontradmiral Nimitz, kes on tegutsenud varem meremineisteeriumis meresõidu osakonna juhatajana.

Nõukogude vägede liikumised Mandshukuo piiril

New-York, Berliini kaudu 18. detsembril. Tšungkingist teatatakse, et Nõukogude Liidu võid sooritav laialtulatuse liikumisi piki Mandshukuo piiri.

meretundluse siinasetsemise tõttu. Seepärast vaatame ka lähemalt seda nurka. Malakka neem on Taga-India poolsaare kitsas lõunaosa, umbes 1500 klm. pikk. Lõunepool kuulub Birmale, Briti-India provintiale. Pindala 605.459 ruutkilomeetrit, elanikke 13,2 miljonit; pärismaalased birmalased kuuluvad tibetli suguharude hulka ja omavad oma kirjakäele. Peamine tegevus siin on põllundus (riis, nisu, mais, suhkru- ja piiliroogu, puuvill, tubak). On ka kulla, hõbedat, petroleumi, kalakive, vaske ja kiviisikku, mis eeldab mäetööstust. Pealinn on Rangoon 342.000 elanikuga. Malakka kirde- ja keskosa kuulub Siilami või uue nimega Tai (Tailand) kile. Siilam oma 529.036 ruutkilomeetriga on natukene suurem, kui Sakamaa. Elanikke loetakse siin 12 miljonit. Siilami elusoon on Menami jõgi, mille alamjooksul ja suudmes rahvast elab väga tihedasti ja kus leiduvad riisikildjad. Muide on Siilam, eriti põhjaosa, kõrge põllumetsane mägismaa, kus üllusohkest sademend. Elanikest on 12% kirjakasjad. Pealinnaks on ülikoolilinn Bangkok, kus 1933. aastal oleti 940.000 elanikku — praegu on kindlasti tegemist miljonilinnaga. Linn on tähtsai ka tähtsaim sadam. Tais kasvatatakse: riisi, kausihukki, vürtsi ja kookospähkleid. Ka siin on rikkalikult maapõue varandusi, kuid mäetööstus pole arenenud. Tegeletakse ka loomakasvatusega (elefantid, hobused, pühvilid ja kariloomad). Raha — 1 Baht = 100 Satangi. Malakka lõunapoolse tipu moodustab Inglise asumaa, Briti Malaiia — sõna otsema mõttes riigikeste kribrakru. Briti asumaa siin — kaasa arvatud ka väikesed saared rannikul — on 136.500 ruutkilomeetrit ja elanikke 3,6 miljonit. Neid mald on kolme liiki. Esiteks otse sed asumaa, teiseks — liiduks ühinenud Inglise protektoraadi all olevad pärismaalaste riigid (The Federated Malay States), mis on järgmised: Perak, Selangor, Negri-Sembilan ja Pahang. Peale selle ei kuulu liitu 3. liigina järgmised sultaniriigikesed: Johore, Kedah, Perlis, Kelantan ja Trengganu. Briti otse sed asumaa (Straits Settlements) on järgmised: Singapur (siia kuuluvad veel Cocos saared, Jõulusaar ja Labuan), Penangi (siia kuuluvad ka Wallerley provints ning Dindings) ning mõned alad Malakka piirkonnast. Pealinn sellel riigikesel ja asumaaed viir-varril on Singapur. Selles linnas loeti ametlikult 1932. a. 433.000 elanikku, sellest arvust kolmneljandikku hiinlased. Maailmasõja järele kujundati Singapur üheks tähtsamaks ja tugevaimaks Britania merekindluseks, n. n. Kaug-Ida Gibraltariks. Teiseks suuremaks linnaks on Georgetown 149.000 elanikuga. Praeguses sõjas on jaapanlased Singaporele alustanud rünnakut nii merelt, kui ka maalt. Rünnak maalt nõuab tungimist läbi nende piiskeste sultaniriigikeste, mis loetletud ülal. Singapore tagamaa kaitseks inglased on sihilikult hoidnud neid sultaniriigikesi, vältides seega tugevama, teraviklikuma ja ühes sellega ka hähaotlikuma tagamaa tekkimise sõjasadama.

Lõpuks juba mõnda päeva tegutsesid jaapanlased ka Borneol, nimelt selle Sunda ja Idise kogu Aasia suurima saare põhjaosas.

Saksa õhujõudude võimsad löögid idarindel

Juhi peakorterist, 18. detsembril. Sõjajõudude ülemjuhatus teatab: Õhurünnakutel idarinde keskosa eile päeval sai vaenlane suurte meeste, rünnakmasinatega ja raudteeseadeldistega kaotuse osaliseks. Kantalahe läänepoolel pommitati tugevasti Murmani teed, raudteeseadeldisi ning rünnati samuti vaenlase õhujõudude toetuspunkte.

Kui on juba juttu Borneo võrdlevast suuruselt, siis see 735.000 ruutkilomeetrisel pinnaga saar on maailmas suuruselt kolmas. Siin on mäeahelik, kust leitakse kulla, teemante, kiviisikku, hõbedat, antimonit, vaske ja elavhõbedat. Rannikul on soomastikku. Saare kliima on kuum ja niiske. Aasta keskmine temperatuur on + 27°. Sademend on aastast 2—4 meetrit. Tähtsamad viljatooted: riis, suhkur, puuvill, saago, vürtsid, tubakas ja kamper. Saar on rikas loomastikust. Siin elavad organgutangid, gibbonid, ninaahvid, tontahvid (ahvide paradisi), ninasärvikud, elefantid. Elanikke — 2,7 miljonit, enamasti malaiilased. Eurooplast elab saarel umbes 4000. Borneo põhjaosa kuulub Inglismaa alla (195.000 ruutklm.). Pealinn siin on Jesselton, sadamallinn Saravak. Lõunaosa — 536.000 ruutklm. — kuulub Hollandile.

Hongkong (hiina keeles Hiangklang) on tähtsai Briti toetuspunkt Hiina kagurannikul. Inglisele kuulub see saar Kantonist suudmes 1841. aastast. Saar on pindalalt 83 ruutkilomeetrit ja saarel elab 623.000 elanikku, sellest saare pealinnas Victorias 410.000. Peale saare hankisid inglased enda kätte ka veel saare vastas oleva Kauluni neeme lõunaosa, mis moodustab 1861. aastast kokku Briti kroonikoloonia. 1898. aastal rentis Inglismaa endale 99 aastaks suurema osa tähendatud neemest, nii et kogu piirkonna pindala praegu on 1012 ruutkilomeetrit ja elanikke üle 1,1 miljoni — seega sama palju, nagu Eestikul.

Guam. Sõja esimestel päevadel USA-ga jaapanlased vallutasid selle USA tähtsa laevastiku tugipunkti, võttes vangi kogu sealoleva ameeriklaste garnisoni, nii, et ise ei kaotanud ainult meest ega ka laeva! Vaatame lähemalt ka seda saarekest, mille kohta entsüklopeediatest võite leida vaid järgmise lauslause informatsiooni: „Maailmaide saarestiku lõunapoolseim ja suurim saar Vaikses ookeanis, 544 ruutkilomeetrit, 18.500 elanikku, neist 17.400 pärismaalast.“

Kuidas Guam sattus ameeriklaste kätte? 1898. aastani olnud Mariaanide saared Hispaania valduses. Siis alustas USA president Theodore Roosevelt röövsaõda Hispaania vastu ja viimane, kellel polnud siin erilisi merejõude, loomulikult pidi kaotama. Ülejäänud viimased saared müüis Hispaania siin 1899. a. 2,5 miljoni dollari eest Saksamaale, kellel aga needki saared maailmasõja järele võeti. Huvitav on aga just Guami saare vallutamise lugu. Nimelt oli saare pealinn Agana kaitsitud ka kahe kila kindlustusega. Roosevelt tegi ühele oma sõjavägede transportlaevale, mis asus teele Filippiinidele, ülesandeks, teel „muu seas“ „sisse kasseerida“ ka Guami saar. Transportlaev jäi seisma Agana reidile ja saarel asuvad hispaanlased, kellel sõjast aimugi ei olnud, ronisid lahkesti ühendriigi laevale ja palusid südamest andeks, et nad ei saanud külastada auks oma kindlustustest aupauke laste, põhjendades, et neil pole olnud terakestki püssirohtu. Nüüd tegi laeva kapten teatavaks, et on sõda ühendriigi ja Hispaania vahel ja et sellepärast pole just viiga, et neile ei salueteeritud. Hispaanlaste näol venisid pikaks ja müdugi oli nüüd saar, kus polnud püssirohtu teragi, üks-kaks-kolm USA-le „sisse kasseeritud.“ Sellest ajast peale lehvib siin USA lipp kuni mõni päev pärast sõja puhkemist Jaapaniga on seal juba Tõuava Pähkese Maa lipp...

Guami pealinnas Aganas, mis ühtlasi on ka sadamallinn, elab umbes pool kogu saare elanikkonnast. Siia on jäänud veel ka hispaanlast. Saare pikkus on 50 klm., laius 5—16 klm. Saare tähtsus peale sõjalise seisukoha on veel ka selles, et siin asetseb merekahtle keskus. Ka hangivad siit laevad omaale põletisaineid pikal teel üle ookeani. Guamiist veetakse välja koprast, kookospähkleid ja kuivatatud kala. Guam võiks olla kaunis paradisi, kui mitte kohutavad tormid ei laastaks sageli saart. Kliima on siin väga pehme, palju on imeelgeid, karastavalt oja-kesti ja allikaid ning maapind on kohati kaetud metsaga, kohati taapina, tõurtes mõnes kohas kuni 390 mtr. üle merepinna.

Wake saarekene põhjapool Ma. halli saarestikku, pindalaga mõnikümne ruutkilomeetrit, on tegelikult elaniketa kaljurahn keest ulguookeani. See saar muudeti aga alles hilisemal ajal kirelt USA tugipunktiks, kuna ta moodustas liili ahelas Havai-Wake-Guam-Filippiinid. Ka selle saare vallutasid jaapanlased kohe esimestel sõjapäevadel.

Midway saarekene on samasugune, kui Wake'iga. Ka siin on loodud toetuskoht nii sõja-, kui ka kaubalaevastikule. Asudes Havai saarest loodes, pöörduvad siit laevad kas edelasse või kagusse — mõõda mõlemasuunaliselt tähtsaid laevateid. Seetõttu ongi saar tähtis baasina.

Saabub eestlasi-sõjavange

Lähemal ajal saabub kodumaale 80 eestlast-sõjavangi

Lähemal päevil jõuavad kodumaale 80 eestlast-sõjavangi, kes asuvad Saksa vangilaagrites. Saabuvate sõjavangide nimed on: Tõstov, Martin, sündinud 18.08.19; Sutt, Konstantin, sünd. 09.05.20; Pungar Voldemar, sünd. 14.04.18; Kütt, Aksel, sünd. 15. 02. 14; Malton, Jevgeni, sünd. 07.01.19; Limbek, Endel, sünd. 04.05.19; Kahr, Aksel, sünd. 07.11.19; Kõdra, Alfred, sünd. 25.09.19; Sootna, Andres, sünd. 25.09.19; Kuul, Alfr., sünd. 13.03.19; Vilksa, Endel, sünd. 12.07.10; Samler, Karl, s. 18.07.19; Kasumets, Evald, sünd. 21.02.19; Surkevits, Georg, sünd. 27.02.18; Sulg, Albert, sünd. 23.02.19; Villemberg, Voldemar, sünd. 20.04.16; Olesk, Alfred, sünd. 23.10.18; Lepin, Aleksander, sünd. 09.08.18; Kubja, Arn, sünd. 12.08.18; Pärtels, Ilmar, sünd. 07.06.19; Pohla, Arnold, sünd. 10.07.18; Saar, Heino, sünd. 20.11.19; Toit, Arnold, sünd. 08.02.19; Paatal, Ferdinand, s. 30.03.18; Sirel, Karl, sünd. 01.12.18; Sai, Alfred, sünd. 23.11.19; Antropov, Ivan, sünd. 20.05.19; Piiri, Feliks, sünd. 17.03.21; Lilleorg, Osvald, 10.03.19; Klaos, Hugo, sünd. 04.06.19; Milliste, August, sünd. 26.10.19; Huik, Eduard, sünd. 15.01.19; Uibo, Alfred, sünd. 11.04.18; Liblik, Leopold, sünd. 09.03.20; Kollom, Ernst, sünd. 12.12.19; Käner, Kalju, sünd. 18.01.19; Müllerson, Vassil, sünd. 29.01.17; Varri, Eduard, sündinud

04.05.18; Sulp, Herbert, s. 04.09.19; Kivistik, Rudolf, s. 16.02.21; Padar, Alfr., s. 24.02.19; Koik, Alfred, sünd. 02.02.19; Tulv, Karl, sünd. 07.07.18; Kaasik, Helmuth, sünd. 16.08.17; Juhkason, Elmar, s. 01.12.18; Retnik, Arnold, sünd. 17.11.18; Blank, Erdmann, sünd. 03.03.18; Vaino, Endel, sünd. 09.11.19; Puik, Erich, sünd. 15.06.19; Krivoglasov, Vassil, sünd. 13.03.19; Muhin, Boris, sünd. 16.07.19; Lovjagin, Makari, sünd. 01.06.19; Svätski, Ivan, sünd. 20. 09.18; Uibo, Oleg, s. 03.09.19; Tooming, Arnold, sünd. 11.05.19; Mootse, Endel, sünd. 06.11.19; Šaškin, Aleksander, sünd. 16.09.21; Oit, Hugo, sünd. 18.02.19; Kolpakov, Sinovi, sünd. 05.11.20; Nujev, Konstantin, sünd. 1905; Karusoo, Helmuth sünd. 28.01.19; Alt, August, sünd. 28.12.18; Kadavir, Osip, sünd. 1896. a.; Kikas, Johann, sünd. 23.11.22; Kokk, Ivan, sünd. 31.05.04; Mägi, Alekse, sünd. 10.03.22; Vikker, Ivan, sünd. 19.06.07; Fabo, Osvald, sünd. 07.05.07; Föder, August, sünd. 22.11.98; Priku, Juhana, sünd. 08.11.21; Pärn, Kalev, sünd. 27.09.15; Rosenberg, Alex, sünd. 13.09.18; Trukkal, Alex, sünd. 02.03.02; Vene, Albert, sünd. 05.05.13; Ivask, Konstantin, sünd. 02.09.00; Grivitski, Ivan, sünd. 1916; Lagastik, Ants; Lepik, Aleksander; Kala, Richard; Silmer, August; Jaansoo, Albert.

Teadaanne

Transpordi ja Liikluse Valitsuse korralduse 10. dets. 1941. a. nr. 396 põhjal Viljandi linnavalitsus kohustab kõike Viljandi linna administratiivpiires asuvate tööstuste ja töökodade omanikke ja valdajaid esitama linnavalitsuse Ehitus-majandusosakonnale nende valduses olevate tööstuste ja töökodade kohta alljärgnevat andmed:

- 1) Omaniku või pidaja nimi.
- 2) Töökoja asukoht (täpne aadress).
3. Praegune läbilaske võime ühes kuus (ehitused, kapital- ja jooksev remondid).
4. Maksimaalne läbilaske võime ühes kuus (ehitused, kapital- ja jooksev remondid).
5. Tehniline sisseade
- a) treppide arv,
- b) silindripuurimise seadmed (arv),
- c) puurmasinate arv,
- d) klappide lihvimise seadmed,
- e) keevitamis seadmed (arv),
- f) muud sinimärgitud seadmed, mis vajalikud jõuvankrite ehitamiseks ning remontimiseks.
6. Praegu õppinud tööjõudude arv.

7. Oppinud tööjõudude arv, siis kui töökoda töötab maksimaalse kiirusega.

8. Missuguseid ja kui palju veokeid mahub ettevõttes korraga ehitamisele ja remontimisele.
- II. Eelpool märgitud andmed on vajalikud järgmist tööstuste ja töökodade kohta:

1. Jõuvankrite remontimise ja ehitamise tööstused.
 2. Jõuvankrite remontimise töökojad.
 3. Plekistava töökojad.
 4. Sepikojad.
 5. Muud metallitööstused ja sepatööstused.
 6. Puidutööstused.
- Andmed esitada kirjalikult hiljemalt 23. dets. s. a. raekoja, tuba nr. 10. Eraldi kirjalikke teateid omanikele ja valdajale ei saadeta.
- Viljandis, 19. dets. 1941. a. Linnavalitsus.

Bekanntmachung

Laut Anordnung Nr. 396 der Vehrkehr und Transportverwaltung vom 10. Dez. 1941. verpflichtet die Felliner Stadtverwaltung alle Eigentümer und Besitzer über ihre, in den Administrativgrenzen der Stadt Fellin befindenden Gewerben und Werkstätten der Bau- und Wirtschaftsabteilung der Felliner Stadtverwaltung folgende Angaben vorzulegen:

- 1) Name des Besitzers oder Eigentümers.
- 2) Wage der Werkstatt (genaue Adresse).
- 3) Gegenwärtige Lieferungsfähigkeit im Monat (Gebäuden, Kapital- und laufende Remonten).
- 4) Maximale Lieferungsfähigkeit monatlich (Gebäuden, Kapital- und laufende Remonten).
- 5) Technische Einrichtung
- a) Die Anzahl der Drechselbänke,
- b) Anzahl der Anlagen zum Bohren des Zylinders,
- c) Anzahl der Bohrmaschinen,
- d) Anlagen zum Schleifen der Klappen,
- e) Anzahl der Anlagen zum Schweißen,
- f) Übrige, hier nicht verzeichnete, und zur Bau- und Remonte der Lastkraftwagen nötige Anlagen.
- 6) Anzahl der gelernten Arbeitskräfte.
- 7) Anzahl der gelernten Arbeitskräfte bei maximaler Belastung.
- 8) Wieviel und welche Fahrzeuge auf einmal zur Bau- und Remonte aufgenommen werden können.

II. Die vorausgeführten Angaben sind über folgende Werkstätten zu erstatten:

- 1) Werkstätten zum Remontieren und Bau der Kraftfahrzeuge.
- 2) Remontwerkstätten für Fahrzeuge.
- 3) Klemperereien,
- 4) Schmieden,
- 5) Ubrige Metall- und Gemischwerkstätten.
- 6) Holzwerkstätten.

Die schriftlichen Angaben sind in das Rathaus Zimmer Nr. 10, spätestens zum 23. Dez. d. J. abzugeben. Besondere schriftliche Nachrichten werden den Besitzern und Eigentümern nicht mehr zugeschickt.

Fellin, den 19. Dez. 1941. Stadtverwaltung.

Teadaanne

Viljandi Linnavalitsus kohustab kõiki kauplust, kellel on tühe riigivolinapudeleid, neid ostekohe üle andma Viinalaole, Laidoneri platsil.

Viljandis, 19. detsembril 1941. Viljandi Linnavalitsuse kaub.-tööstusosakond.

Kaupluste ei ole lõunavaheaga

Paljud Viljandi kauplused on hakanud endale võtma n. n. lõunavaheaga, millal tavaliselt üksused suletakse kaheks või kolmeks tunniks otse keset päeva. Viljandi linnavalitsus juhib siinkohal kauplustepidajate või -hooldajate tähelepanu sellele, et sellised lõunavaheajad ei ole ühegi sumdaarusega lubatud ning neid ei või seetõttu ükski kauplus kasutada. Vastavate sumdaaruse järele peavad kirjutusmaterjali ja raamatukapaleid olema avatud kella 9 hommikul kuni kella 5 peale lõunat, rida teisi kauplusi kella 9 hommikul kella 7 õhtul jne. Neist sumdaarustest tuleb kindlasti kinni pidada, et mitte tekitada raskusi tarvitajaskonnale. Igasugused määrused kõrvalekallemised on omavolilised ja neisse suhtutakse vastavalt. Juhtul, kui mõni kauplus on aga oma päevase kaubatagavara läbi müünud juba hommikupoolikul, võib ta üksed sulgeda kuni järgmise päeva hommikuni. Sealjuures tuleb panna kaupluse uksele vastav siilt.

Viljandis, 19. detsembril 1941.

Viljandi Linnavalitsuse kaub.-tööstusosakond.

„Kurnajad“

Bolshevikide ajal kuulsime sageli lauset: „Tuleb teha lõpp inimese kurnamisele inimese poolt“. Anti mõista, et kõik meie senise kodanliku korra padet on tingitud kurnamisest. „Lõpu tegemine kurnamisele“ — see oli nagu mingi nõiaformel, mis sobis kõikjale ja mis pidi anda võimudele sammudele õilsa ja ideelise sisu. Sellega põhjendati majade ja tööstuste nationaliseerimist. Selle alusel tehti taludes peagu võimatuks teenijate pidamine ning sama põhjendusega röövitigi tuhandetelt varanutele, mille need inimesed oma eluajaks kestel ausa tööga olid teeninud ja vana-deks päevadeks talale pannud.

Kurnamise küsimusele on bolshevismi teoreetikud kulutanud oma kirjatöödes tähtsa osa lehekülgi. Nad tahavad väita, et „kurnamine lõpetamine“ ei ole mitte üksnes lõöksõna, mille abil triigitakse võimule, vaid kommunismi tähtsam eesmärk. Kuna bolshevikud Nõukogude Liidus on enam kui 20 aasta vältel olnud piiramatud võimalused oma programmi teostamiseks, siis tohiks oletada, et seal on nüüd „kurnamine“ juurtega välja roogitud ja et seal kõik inimesed elavad kui mitte väga suures külluses, siis vähemalt õnnelikus rahulolemisel, maitstes oma töövaeva saadusi. Meie teame, et kommunistlik propaganda on teinud kõik, mis võimalik, et näidata, nagu oleks asi tõepoolest nii. Tühi kott aga ei seisa püsti, isegi siis mitte, kui ta on kommunisti propaganda-tuult täis puhutud. Tõsiasi on see, et need esile ja nende najal teab praegu kogu maailm, milline on olukord kurnamise suhtes Venes.

Nõukogude kolhoosnik jutustab: „Iga kolhoosi perekond võib omale pida ka aiamaad. Seda oli enamasti lubatud ikka 0,35 ha ehk 1 vakamaa, kuid maksud selle aiamaa pealt olid kohutavad. Tuli aastas maksta 35 kg kartuleid (ka siis kui kolhoosnik üldse kartuleid ei saanud), üle 100 rubla raha, 35 kg sealiha (kui endal siga ei olnud, tuli

liha osta või tasuda vastavalt rahas). Kes endal lamba pidas, pidi selle pealt andma kroonule 600 gr. villa aastas. Iga pere pidi andma aastas 50 kanamuna, ka need, kellel polnudki kanu. Kes makse tasuda ei jõudnud, mõisteti 2—5 aastaks kinni. Teenistuse võimalused aga nende maksude kõrval olid hoopis väikesed. Oli küllalt kordi, kus inimesed teenisid päevas vaid 7 kopikat. Mitmel pool peredes ei saadud kuude viisi leiba lauale panna...“

See on ainult üks tüüpiline jutustus, mille sarnasid oleme kuulnud tuhandeid. Oieti ütelda see polegi vaid lihtne jutustus, see on appiühie sealt, kus inimese kurnamine on ületanud igasugused mõeldavad piirid. See on rängim süüdistusakt kommunistliku korra ja tema põhiõpetuste vastu, sest tänapäeva ühiskonnal on vastuvaide-matud tõendused selles, et Nõukogude Liit on riik, kus inimese kurnamine on teostatud täiuslikumalt kui seda ükski saagihimuline kapitalist kunagi oleks osanud välja mõelda ja teostada. Bolshevikud on rakendanud kogu riiki-ku aparadi sellaks, et kurnata inimest. Riigi võimu abil tungivad nad kõigisse eluvaldusisse, võtavad omale terad ja jätavad kodanikule vaid armetud koldkad. Sellest siis kõikjal seni nähtamatu vaesus ja viletsus, aga ka suurim lootusetus, sest pole kedagi, kellelt nõuda õigust või kaitset. Armastad ju bolshevikud meilgi kiidelda, et nende võimu korraldus on selline, et kodanik peab end tundma täiesti abituduna, s. o. et temal ei tohi mõtetki tekkida, nagu võiks ta mõnikord astuda vastu bolshevistlikulede korraldustele.

Näib, et ajalool üks suuremaid irooniid seisnebki selles, et bolshevikude vool, kes on ühiskonnale ja paljudele inimpõlvadele teinud raskusvaid etteheiteid, nüüd ise suurimal määral teostab seda, mida teistele süüks pandi: ta on maailma suurim kurnaja.

Küüditatute perekondade obistamine

ERU teostab küüditatute perekonnaliikmete abistamist

Eesti Rahva Ühisabi mitmesuguste ülesannete hulka kuulub ka kommunistide poolt küüditatud perekondade eest hoolitsimine, milline ülesanne kuulub ERU II sektsiooni valdkonda.

Viimaste kokkuvõtte järgi, mis tõeliselt esitavad tegelikest väikestest arve, on üle maa Venemaal küüditatud 9617 isikut, neist enamik teinud perekondadena. Enamik küüditatud isikuid omas endisest ajast mitmesuguse varanduse, mistõttu nende mahajäetud perekonnaliikmed vähem majanduslikku toetust vajavad. Küll aga vajavad nad rohkem moraalseid ja õiguslikku abi. Seda võimaldab nendele Tallinnas nõuand korras ERU II sektsioon, mille juhataja on ühtlasi ERU juriskonsult. Samuti annavad küüditatute perekonnaliikmetele õiguslikku nõu ERU komiteed kohtadel.

Eriti vajavad küüditatute perekonnaliikmed nõuand varanduslikke ja hoolimise küsimusi, millega lahendamist ERU II sektsioon korraldab koostöös vaeastalekohtuiga. Viimane hindab ja kirjutab üles mahajäetud varandused ning määrab seaduslikus korras hoolidajad.

Linnades on ERU-l tulnud lahendada küüditatud isikute korteri- ja üürküsimusi. Siin on igal üksikjuhul talitatud vastavalt võimaluste piiridele. Korteriid ühes varaga on jäänud kas omaste või hoolidaja korraldusse, teistel juhtudel on varandus koondatud korteri ühte ruumi või paigutatud mujale hoiule. Üür küüditatute korterite eest jääb tasumata, kui pole selle tasujat. Üürirahast ei nõua sisse ka elumiste valitsus vastavalt ERU-ga tehtud kokkuleppele.

Iraani transportolud

Kas saab Nõukogude Liidule anda abi läbi Iraani?

Kanada kindral Goldfrey Rhode näib olevat lähemalt tutvunud Nõukogude läbi Iraani saatmiseks määratud sõjansuuniste juhtimise ja organisatsiooniga. Neist transportide tehakse suur number nii Londonis kui Washingtonis. Püütakse sisendada lepinglasele Stalinile uut julgust tema kitsikus ja tema jaoks juba teel olevad sõjalisel hanked pidavat võimaldada hüvitada teda tabanud häda-sid ja tugevdada tema vastupanu. Olles juba küllalt tundma õppinud oma liitlaste karuteenid ning pidanud tühjuse hõikama oma meeleheitlikke appi-karjeid, ei lase Stalin end vist enam tüsata neist tootustest, küll aga võivad need viimased sügavalt mõjutada jätta miljonile inglise ja põhja-ameerika rumalale ja naiividele, kel pole mingit aimu tegelikest liiklusalusest Pärsia lahes või Iraanis. Asja ametisena nimetatud kindral Rhode seletas uhkesti ajakirjanikele, et ta kavatses N. Liidule üle Iraani saata päevas 3000 tonni sõjamatertalit. See on kena hulk, kahju ainult, et kindral selle väitega tõestab, et ta ei taipa transpordiküsimustest enam kui mõni Londoni või Washingtoni viimane pakikandja.

Iraani liiklusaluse lühikesel valgustamisel selgub järgmist: Pärsia lahe ja Kaspia mere vahelise varustustüüklime olulisim vahend on Transiraani raudteed. See liin algab väikesest Pärsia lahe ääres asestest Bender Shapuri sadamast. Kaugus Kaspia mere äärest Bender-Shahhi sadamast ulatub 1435 km-ni. Pärsia lahe sadamal Bender-Shapuri ol kõigepealt üksains muul, mille ääres võivad

peatuda ainult väiksemad aurikud. Suuremad aurikud, nagu Ühendriigist tulevad transportlaevad peavad kindlasti olema, on sunnitud jääma reidile ega saa sillast lossida. Mis puutub Kaspia mere sadamasse Bender-Shahhi, siis on see nii liivastunud, et sinna ei või sisse sõita isegi väiksemad Nõukogude aurikud. Edasi, Transiraani raudtee on üherööpmeline ning pealegi saab teie järele tõugu tõttu Andisneski juures kaksik lasta ainult üsna lühikesi ronge. Lisaks valitseb suur puudus verevast koosseisust.

Igatahes enne sõja algust andis Iraan sisse suuri tellimisi vedurite ja kaubavagunite alal, neid pole saadud aga täita. Kasutamiskõlbmatute sadamate ja vereva koosseisu puuduse tõttu on tegelikult võimatu saata raudtee kaudu nimetatud väikesi sõjamoonaakoguseid. Aga ka juhul, kui moon peaks saabuama Bender-Shahhi väikesis kogusis, tuleb see kõigepealt ümber laadida ja toimetada jõuvankreil 200 km edasi Nosharisse, mis on Iraani ainus liivavaba sadam Kaspia merel. Sealt võiksid seda Nõukogude aurikud edasi toimetada Astrahani. Kuid ka see raudtee, mis viib Astrahani N. Liidu keskusesse, on ainult üherööpmeline ning liin on puudulik, kuna Nõukogud pole talde seni kinninud erilist tähelepanu. Kui kindral Rhode näib fantaseerib päevas 3000-tonniseist sõjamatertalit lähetusest, siis võiks ta sama hästi rääkida kuu peale minekust. Sel poleks tema jaoks sugugi vähem tõenäosust.

(„Die Front“)

Ukko Pekka 80-aastane

DNB teatab Berliinist 16. dets.: Juht saatis endisele Soome riigipresidentide Svinhufvudile ta sünnipäeva puhul oma parimad õnnesoovid. Svinhufvud sai 80-aastaseks.

Pehr Edvin Svinhufvud, tuntud hüüdnimega Ukko Pekka, on Soome populaarsemaid riigimehi. Ka meile, eestlastele, on ta korduvate ametlike külaskäikudega Eestisse saanud armsaks ja populaarseks kui Soome vabadus- ja õiglusvõitluse ilmekaim esindaja. Eesti rahvale on jäänud Ukko Pekka ununematuks oma ajalooliste sõnade pärast, millele ta ütles saatukülil 1918. a. Soome valitsuse koosseisul, kui seal kaaluti Eesti abistamist küsimust võitluses bolshevi eesmise sissetung ivastu. Tema sõnad „Vendi peab aitama“ langetasid otsuse. Need sõnad jäädvustustatust eestlaste ja soomlaste relvavägede põhiväärustest.

Kogu Eesti tervitab kõrges vanuses riigimeest ja soovib talle palju jõudu ning aastaid püsimeksa saagiliku vennasrahva suuremeeste ridades.

ERU jagab 6 miljonit rubla

Erakordset jõulutoetust puudustkannatajale

Eesti Omavalitsuse kangelenlatuva otsuse tättu, millega Eesti Rahva Ühisabile võimaldati 6 miljonit rubla avanssi, on nüüd ERU-l võimalikuks saanud ülemaailmselt kõigile puudustkannatajale ulatuslikumalt jõulutoetust valmistada. Eesti Omavalitsuse poolt määratud krediidituleb juba enne püü puudustkannatajale väljajagamisele. Krediidisumma on jagatud üle maa ERU komiteede vahel ja nende arvele Eesti Panka juba üle kantud. Summad jagatakse sõjas ja punases terroris kannatanule erakordse jõulutoetusena esmajärguliste tarbeainete ostmiseks.

Austraalias tuleb sõda

Stockholm, 17. 12. (DNB) Caberast teatatakse, et Austraalia valitsus on annud käsu kõigi naiste ja laste evakueerimiseks Darwinist, milline linn ja kindlus Austraalia loodekaldal kujutab endast üht tähtsamat punkti Põhja-Austraalia kaitse-süsteemis. Viimaseil aastail on Darwini kindlustust tunduvalt laiendatud, linna piiridesse ehitati lennuvalli, ehitati uusi raudteid jne. Seega Darwin kujundab Singapuri ja Hongkongi kõrval üht tähtsamat Briti maailmariigi kantsi idas.

Sanghai, 17. 12. (DNB) Esinedes eile kõnega Austraalia parlamendis, seletas Austraalia endine peaminister Menzies, et Austraalia rahvas nõuab tähtselt olukorra kohta. Ta lisas, et tuleb valmistuda kõigeks ja et arvatavasti juba peatselt Austraalia peab võitlema omaenda pinnal.

Daani või Soome

Daani rahvusvõimustalitliku tööliste partei juht dr. Clausen seletas, et tema partei kavatseb esitada Daani riigipäevale seaduseelnõu, milles nõutakse võinormi vähendamist Daanis. Kokkuhoitud või säästetakse soome rahvale.

Jõuluohver

17. dets. algasid Eesti Rahva Ühisabi poolt väljakulutatud jõuluohvri päevad, mis kestavad 21. detsembrini. Jõuluohvri päevad oma tegelikuks rakenduseks kujunevad ülemaailmselt rahakorjajamise aktsiooniks, millega kõrvuti võetakse vastu ka igasuguseid annetusi naturaals. Korjanduse sissetulekuga pühapäev EKT korjendades nende sügavendade ja -õdede saast, kellel nüüd külmal talvel pole sooja kor-terit, kelle laual puuduvad hädavaidajadised toidained, ja kes ei tea mida endale ja oma lastele külma kaitseks selga panna.

Aga olukorra põhjalikseks kalkulaatori-dese mitte silvenemine kodanik võib lihtsa loogika põhjal küsida: ma olen ühisabile puudustkannatajate heaks juba annetanud, mida ja miks tahetakse minult jälle?

Vist annab sellele küsimusele selgeima vastuse äsjaaste hirmupäevade laastamistöö bilanss. Kahekümne aasta jooksul oli meie väikeses rahvas juba akkumuleerunud suuri varasid ja materjalseid kapitalipingeid rahva esimesteks töölisteks mehetegudeks. Kuid kommunistlike laostajate hävitustöö on kõik need energiapinged ja -tagavarad viinud alla nullile. Tegelikult plit on küllalt la-mendav: väike rahvas oma majanduse ja kultuuri varemest. Pole seepärast vür eitada võrdlust, et eestlase esimestel toibumise al-mapiikudel on tinnud end nagu elukardeta-valt haige pärast halvasti tehtud operatsiooni, kes veel ei tea, kas tal on enam lootsil elamiseks või peab ta maha heitma ja ootama oma surma.

Ent tõsiasi on siiski räägitav säärase ma-sendavate kahtluste vastu. Eesti rahvas on toibumisel juba leidnud, et ta ei seisa üks-l. Vabastanud meid kommunistlikest, suun-b Suur-Saksamaa oma suurel jõureservid üht-lasi meile parema tuleviku kindlustamiseks. See sisendab meile uut elujõudu. Ongi juba käimas esimese ülessehitustöö ragin; iga hom-ne päev on parem tänasest.

Kuid oleks kõigest ekslikum meie parema tuleviku rajamisel kätel rüppe lasta ja loota üksnes Suur-Saksamaa abile. Sellega meie laskuksime loomastunud venelastele, kelle energia küündib vaid ahjul lebamisele ja stahhaanovlikult habeme sügämiseni. Mineviku hirmutundust vabanemisele ja elujõul-guse taastelisel ärgem unustagem, et loetlema-tud ohvrid, mis on tuhandeid inimesi viinud nende isikliku õnne ja heaolu varemest, on toodud meie kõigi eest, et vaid saatus loto-rii juhuse tõttu meie ise pole samasuguses abivajavas olukorras.

Ja see kohustab meid kõiki ühisabi korras käsil külge panema, rakendama üldseme h-vides eestlase väärtuslikumat vara, mida ei suutnud mureda ega hävitada punane hävitus-töö — eestlase tahte ja sitkuse jonnakat terasvedru. Jõuluohvri päevad nõuavad nüüd sellelt terasvedrult, üldseme huvi es uust pit-gutust, ulatuselt juba sääraseid, mis vastavad ohvri mõistele, nagu on meie kõigi huvi-des toonud ohvrid praegused abivajajad. Ja need, kes oma kitselduses lihtsaval ja küsi-vad, et meie oleme kord juba annetanud, nendele tuleb meenutada, et kümne kopika või rubla poeatamine korjanduskarpi pole veel kõiki täisid leevendav ohver. Täispinge-lise elujõu ja heaolu taassuavutamiseks pe-me veel nii paljudi ohverdama. Esitagem siis kas või kalkulaatori. On hindamisvää-rne tulemus, kui iga inimene, raugad ja imi-kud kaasaarvatud, annab ülessehitustöö heaks viis rubla. See teeb 5 miljonit rubla, millest piltsab aga vaid 60 keskmise talu raja-meks! Kuid mahapõletatud talusid on meil mitmed sajad, hävitatud linnakodused aga tuhandeid.

Rasketel aegadel peab kõigi kodanike ühi-se abis peegelduma kogu rahva elujõud ja heldekäeline jõuluohvri toimine kujunegu nüüd selle elujõu väljendajaks. Ja selle el-jõu rakendused ei tohi pihruda üksnes hetke-lise esmaabi andmisele, suutule ulatamisele nee-tele, kes meie seast on kõige rohkem kan-natanud. Eesti Rahva Ühisabi kui jõuluohvri organisetiaja tegevussuuna juba nüüd näha olevais perspektiivides on sunnitud lauge-malegi, üldise ülessehitustöö raamides juhti-vale kaasaaitamisele sotsiaal-politistilise hä-dade pidevaks lahendamiseks. Selle raken-datakse ka edaspidi kogu rahva jõureservid. Loosungiks jääb siin: kõigile kõigi kaasaaita-misel inimväärtuse heaolu. Selle loosungi ra-kendamisel liikvideeruvad ka püüandusejää-nused „klassideta“ kommunistlikult ühiskon-nast, mille kurnamissüsteem juba meilgi in-meste juures oli kujundamas sama suuri eri-nevusi, nagu neld näeme kahe loomalligi vahel.

Ülesandeid Ida piirkonnas

Idaruumi osades, kus sõjategevus on jõudnud lõpule, on juhi käsul teatavasti sisse seatud Tsivil-valitsus, mille eesotsas seisab vastav riigiministeerium.

Tsivilvalitsuse esimene ülesanne on anda ma-janduselu arengule endine käik, kõrvaldada para-tamatud hävituskahjud hädaabivahenditega, taas-tada ladus liiklemissüsteem ja sisse saada varustus-korraldus. Siia lisandub ülesanne teha kasutamiskõ-lbuliseks selle määratu ala kõik produktiivsed jõud ja arendada nad Euroopa nõuete tasemele. On sel-gel, et siin seisavad esiplaanil sõjamajanduslikud vajadused, mis samuti teenivad Euroopa huve. On vajalik ka ida majandusjõududega üha tugevdada Euroopa sõjajõudusvõimet, et seda saaks kasutada Euroopa vabastamiseks. Kui ida-alade majanduslik loojõud on organiseeritud enam Euroopa vastu, nagu see toimus bolshevistide valitsuse ajal, vaid Euroopa heaks, siis muutub see manner kindlaks ning võitmatuks iga kallaletungi vastu, kui anglo-ameerika plutokraatia peaks suutma Euroopa vastu välja panna kõik oma abinõud üle terve maaker.

Juba arvestamata N. Liitu, oli Euroopa mandril paljudes asjus välja kujunenud kaubandusbilansi tasakaal, näit. raua, boksidi ja kartuli osas, teiste artiklite, nagu puu, tsemendi, puitaine, kaali või proside alal ilmes isegi ülejääk. Siiski ütetas paljudel aladel nõudmine tunduvalt pakkumise-võimalusi. Ilma N. Liiduta Euroopa mandri osa elu-tähtsamad ning piiramise puhul otustavaks kuju-nenud tarbed seisnaksid just toidu- ja söötainete nõudes. See lisatarve pole siiski nii suur, et ta ei leiaks rahuldumist Idapiirkonna sisseliitamisega

Viin lastakse müügile

Tallinna Majanduskomando nõustus kuni edas-pidise korralduseni Majandusdirektooriumi esitise-ga viinamüügi küsimusi. Viina müükse kuus lin-naale 0,5 l ja valdades 0,75 l meeskodanikele 20—79 a. vanuseni. Viin läheb müügile kaupluste kaudu.

Müügikord avaldatakse lähemal ajal.

Soome lapsed Daani

Daani organisatsioon „Finlandshjælpen“ va-hetaltusel on neil päevil alustanud 1000 soome sõ-jaorvu ja sõdurilapse transpordiga Daani. Lapsed paigutatakse esialgu pooleks aastaks kodudesse mitmes daani provintsilinnas.

Iga 100 väikesse soome külalise kohta on nende järelevalvaks Daanis viimisele ajal üks soome lott, kellele on samaaegselt ülesandeks tehtud hoo-litsida laste keelelise ja kultuurilise edasiarenemise eest.

Avalik süüdistuskirin

pastor H. Pöhlilt Canterbury peapiiskopile

Eesti rootslasest pastor Hjalmar Pöhl — Viljandi abipöetajaks olnud pastor Ivar Pöhl vend — on hiljuti avaldanud Rootsi lehtedes avaliku kirja Canterbury peapiiskopile, kes teatavasti palus Jumala õnnistust bolshevikile võiduka. Selles kirjas on muuhulgas avaldatud järgmist:

Viimase aja sündmused väikeses ja rahu-likus Eestis on selle maa teinud üldise a-vahlikkuse hüvpunktiks. Kujutematud hirmu-teod, tapmised, jälitamine ja muud vietsu-seed, mis kommunistide valitsuse ajal 14 kuud rõhvisid seda maad, rahvast ja tema kirikuid, on laialdaselt tuttavaks saanud. Väikeseks, kuid seda mõjuvamateks süüdistajateks on siin lõpmatud ohvrid, kes pidid oma kommete, kultuuri ja usu eest suurema märtrisurma.

Meie, kes me oleme teinud läbi selle raske kannatustee bolshevi ke mellevalia all, kes meie oleme võidelnud selle rahva ja rahva usu uuevabanemise eest, ei suuda aru saada Teist, Härra Peapiiskop, kes Teie palute bolshevistide võidule Jumala õnnistat — sel-leks, et bolshevistlikud jubedused võiksid oma verist valitusiha laiendada üle kõigi Euroopa rahvaste. Kõik need arvutud inimesed, kes on maetud Nõukogude Liidu vanglamüüride vahele ja sunnitudlaagritesse, teavad seda, et see enamiaste täiuslik hävitamiskirg on üht-lasi ka hirmsaim kristlike tagakiusamine, mida tuntakse kõikides sajandies aiates kiriku ja ristiusu õpetamise algusest.

Teie palved bolshevismile eest, Härra Pea-piiskop, kandis Moskva saatjaam laialt üle kommunistliku idamaa. Teie hää kolis lin-nades ja külad, kus kirikud on muudetud hobusetallideks, viinavabrikuteks ja usku teo-tavateks „muuseumideks“. Jumala sõna nendes pühakodades on ammu surunud, nagu on surunud märtrisurma mõrvatite kätte läbi selle kuulutajad — pastori. Sajaduhanded inimesed, kelle sõdamas siiski veel idaneb kristlike mõte, kuulsid nüüd oma üllatusena Teie kui anglikaani riigikiriku kõrgema võimukandja palvet bolshevismile võidu eest. Inimesed ei suutnud seda uskuda, mis siiski oli tõsi: Can-terbury peapiiskop palvetas nende timukate eest!

Nilpalju, kui mina tean, Teie isiklik tut-tav ja sõber, evangeeliumi luteriusu piiskop dr. H. B. Rahamägi vangistati koos oma pe-rekonnaga käesoleva aasta märtsis ja — õn-nelikult juhul, kui ta oma perekonnaga veel elus on — veeti tema teadmatus suunas Nõu-kogude Liidu vangidele sisemusse. Tema kannatuste üle puuduvad igasugused teated. Tema asemiku — kiriku hoolidaja, Jõhvi õpa-taja Jaak Variku tapsid punased mõrvatid kõige jõledamal viisil. Edasi suri märtrisur-ma õpetaja Vooremaa koos oma vana emaga — mõlemad tapeti Tartus GPU vanglas. Nen-de mõlema Eesti kiriku juhtivama tegelase surm oli pikaldane ja piinarikas — nende lai-padelt ei leitud ainustki kuulijale, mis oleks lubanud oletada, et enamased nende piinari-kast surma oleks lühendanud armukuiligagi. Samasugust saatust jagas kreeka-ortodoksi-usu ülempreester Päts, enamlaste poolt Vene-maale veetud viimase Eesti presidenti Konstan-tin Pätsi vend. Iga päev tõi uute hirmu-tegude ja uute mõrvade avastusi. Kes minu kaasõpetajatest Eestis on veel elus, kes küü-ditatud Venemaal, kes mõrvatud, selleks lä-heb üksikajalase pildi saamiseks veel väga palju aega.

Kõikide uskude kiriklik elu leidis bolshe-vike hirmuvalitsuse ajal Eestis armutut taga-kiusamist. Valmulikke tembelditi riigivänu-listeks elementideks, nendega läbikäimine võis saatuslikuks saada igaühel. Õpetajate kor-teriuur tõsteti künnekordseks, võrreldes teiste elanike korteriuuridega ja siis tulid individua-alselt terrori päevad, eriti just populaarse-mate pastorete vastu. Evangeeliumi luteri-usu õpetajate arv Eestis oli enne bolshevi-ke tulekut 170, kuid väga vähe on neid, kes bolshevi-ke ajal nii või teistiti raskesti ei kan-

Mandrieuroopa ühiskonda. N. Liitu arvestamata Euroopa mandri lisatarve leiva- ja söövilja järgi ei tõuse nimelt üle 8,26 miljoni tonni, kogu tarbe olles 124 miljonit tonni ning siseproduktisooni võime küündis 115,63 miljoni tonnile. Need Euroopa-pale tarvikud 8—9 miljonit tonni on hangitavad Idapiirkonnast, eriti kui Saksa teaduslike meetodite rakendamisel täiel määral kasutada sealse pinnase viljakust. Millised võimalused see peituvad mõisti-ku pealehakkamise korral, ilmneb mõne arvu võrd-kude pealehakkamise korral, mis on nüüdsest lusest. N. Liidu keskmine nisutoodang, küündides aastaid ainult 7,3 dz-ni, Saksamaa oma 21,2 dz-ni, rukkitooodang N. Liidus 8,7 Saksamaal sealjuures 17,2-dz-ni.

Nende alade looduslikult küllaldaste majandus-like abialikate avamine ja kasutamine Saksa mōō-gaga loodud põhimõtetel on muidugi pikajajaline ülesanne. Seevastu on ühtlasi teostatud garantiid, et Euroopat pole võimalik abistada ülemereade sissevedude ärälokimiseks ka pikemagi aja jook-sul. Sõda võib jätkuda kui kaua tahes. Euroopa on muutunud alistamatuks. Kuigi esialgu suundub kõik sõjajõudlusvõime tugevdamisele, siiski seisavad meie käsutuses hoopis teised vahendid tänapäeval, kus me kindlalt oma kätes hoime kogu Lääne-Eu-roopat, kui aastal 1917, mil läänerinne neelas kogu jõud. Oma oktoobrikõnes Juht osalt loetles neid tü-lumusi, mida on saavutatud normaalsest olude sis-lemisest alal idas. Juba praegu tohiks seista Ida-piirkonna tõõnduse käsutuses raudteevõrk, mille rööpmestiku kogupikkus ei seisa palju taga Saksa Riigiraudteede võrgust.

Ungari täielik solidaarsus

Budapest, 17. 12. (DNB) Sõjakulutus pu-hul Ungari ja Ühendriikide vahel Ungari ajalehed rõhutavad Ungari täieliku solidaarsust Saksamaa, Itaalia ja Jaapaniga. Oma juhtkirjas pealkirjaga „Solidaarsus“ märgib Budapesti leht „Nemzeti“, et Ungari võitleb eeskätt bolshevismi hävitamiseks. Ka teised lehed rõhutavad Ungari kindlat otsust võidelda Saksamaa, Itaalia ja Jaapani kõrval uue korra loomiseks Euroopas ja kogu maailmas.

Jaapan valmis õhurünnakute vastu

Tokio, 17. 12. (DNB) Peaminister Tojo kut-sus rahvusliku õhekaitses koosseisul osavõtjaid üles jääma rahulikuks ja ettevaatlikuks vaenlase õhurünnakute puhul. Koosolek peeti linnavalitsuse auditooriumis Hiiba pargis eile pärastlõunal. Selle kokkukuksajaks olid Tokio politseijuhid ja jaapani õhukaitses organisatsioon.

natanud. Keegi ei tea ka, mis oleks jäänud järele õpetajatest, kui mitte Saksa vaed ei oleks teinud lõpu sellele kuumatule asaa-l-likule barbaarsusele. Mitte ainult õpetajad, vaid kogu rahvas, eriti harilaste osa, oleks veetud kaugele Siberi sügavusse, kusjuures juba nende küüditamise aguses rebid johl-k-ralt puruks kristlikus vaimus liidetud pere-konnad ja kodud. Eesti rahva 1,1 miljoni-ni-sest elanikkonnast jõuti kõrvaldada juba üm-marguselt 100.000. Eesti pastori korral sur-mati ja küüditati umbes 1000 silmapaista-mat Eesti professorit, riigitegelast, kõrgemat ametnikku, majandustegelast jne. Kõrval-dati koos eestlastega ka kohalikele antikom-munistlikele venelastele, samuti rootslaste ja tei-si — minu teada aga siiski mitte ainukestki juuti.

Minu vend Olav Pöhl, kes oli õpetaj-narhuna Rootsi koolis, vangistati 1940. a. su-gisel ja kui ta veel elus on, vaevalt tema kindlasti kuulki kaugele Venemaa sügaviku tihghamaruses. Suve alguses kuulati mind päevade viisi üle bolshevi ke inkvisitsiooniuta-lades. Kui minu vangistamiseks oli langenud, põgenesin ma metsa — Tallinna lähedae Eesti rannikule ja sealt pääsesin alles võidu-kate Saksa vägede saabumisel. Minu pea eest pani bolshevistlik NKVD mängu suurema rahasumma. Kümme nädalat varjasin ma end oma sõpradega — algul oli meid 10, lõpuks 30 meest — pilirroos ja laugastes. Kaks korda saadeti mulle metsa järele hävituspataljoni, peagu oleks nad minu leidnudki. Päevi olime ilma söömata, kuid meil oli siiski õnne.

Selles alatises hirmus ja vietsuses oli meie atnukeseks lohutuseks kodunt kaasa võetud raadioaparaat. Selle aparadi kaudu ootasi-me enda päästmist. Ja selle aparadi kaudu, Härra Peapiiskop, kuulsime ka meie Teie kõ-net, milles Teie palusite õnnistust bolshevi-kele võiduks... Sel korral mõistlesime, et tegemist on bolshevistliku, tavajise propaganda-lõbaga. Kui aga olime juba vabastatud saks-laste poolt ning minu kätte sattusid Skandi-naavia lehed, sain ma teada, et see kõik oli masendav tõsi. Ma usun, et mul ei tarvitse siin kirjeldada, kui sügav ja alandav oli mulle see pettumus...

Härra Peapiiskop! Ilma, et Teie oleks bolshevismi nii tundma õppinud, nagu seda õppisin mina ja minu ametivend Eestimaa, olete Teie võtnud endale õiguse paluda Ju-mala õnnistust punasele jumalasalgaajale türanniale. Teie ehk mäletate veel, et mina aastal 1937 võtsin osa Euroopa rahvuskong-ressist Londonis, kus ma koos Inglise vaimu-likuga ja ajakirjanikuga kuulsin Teie palvet nende lugematute tuhandete piiskoppide ja preestrite eest, kes istusid Nõukogude Liidus GPU vanglates või arklitlike piirkondade hä-marates vangilaagrites. Teil oli siis väga hästi teada bolshevismi jumalatsalgav kujund. Teie teadsite väga hästi, et selle punase ter-rori taga peitus veriseim kiriku tagakiusa-mine, Teie teadsite, et bolshevikuud oma kurat-like sihtide taotlemisel kogu inimuse hävita-misele teed rajasid — pärast seda, kui nende valduses oli juba üks kuundik maatera pin-nast. Valge rassi kultuur ja tsivilisatsioon, kõik väärtused, mida Euroopa inimesed ku-nagi on loonud, olid nende pimedade hävituski-re esimeseks suunaks. Inimesi kuulatuse vi-letsusse ja vaimupimedusse tõugates kasutati ära kõik toornained ainult selleks, et valmis-tada määratud, maailma-ajaloo suurimat, kogu kultuuri hävitavat sõjaparaati.

Härra Peapiiskop, sellisele bolshevismile ja selle bolshevismi võidule olete Teie julge-nud paluda õnnistust Kõigevägevamalt! See tund ei ole enam kaugele, mis Teile endale toob selge aratundmise, et Teie oma kõrget kristlikku võimu olete tarvitanud kurjalt ja alaltult, kui kõige kõrgema kiriku juhina Kõigevägevama Jumala nimel terve kristliku maailma ees palusite õnnistust bolshevi-mile!

„Deutsche Zeitung im Ostland“.

Uus palkade korraldus

Kolm tähtsat korraldust, millega määratakse uued palganormid

Vilnases Ametlikus Teatajas on ilmunud kolm määrust, millega pannakse maksma uued palganormid, nimelt: 1) Avaliku teenistuse seltsivate omamaiste teenistujate palkade määrus, 2) Riiklike ettevõtete ja teiste majandusala tegutsevate omamaiste teenistujate palkade määrus 4. detsembrist 1941. ja 3) Avalikus ja majandusala teenistuse seltsivate omamaiste töölise töötasu kujundamine. Neli esimesega korraldatakse riigi- ja omavalitsusasutuste teenistujate töötasud, väljaarvatud riiklikud töötasud. Kaks viimast määrust reguleerivad töötasud linnade majandusala, Allpool avaldame teise ja kolmanda määruse täielikult.

Riiklike ettevõtete ja teiste majandusala tegutsevate omamaiste teenistujate palkade määrus 4. detsembrist 1941.

Tagala Sõjategevuse Põhja Piirkonna Juhataja nimel ja nõusolekul määratakse:

§ 1. Määrus on kehtiv: a) ruumilise: endise Eesti riigi territooriumi piires; b) isikuliselt: kõigi omamaiste teenistujate kohta riiklikes ettevõtetes ja muul majandusala.

§ 2. Palkade korraldamine toimub palgakorralduse § 10 järgi.

§ 3. Teenistujad jagatakse 6 tasurühma.

§ 4. 1. Palgakorralduses tähtsustatud tööalad ja näited pole kõikehõlpsad.

Teenistujad, kes tegutsevad aladel, mis ei ole nimetatud palgakorralduses, paigutatakse selle rühma alla, mis kõige rohkem vastab nende ülesannetele.

2. Teenistujate liigitamisel tasurühmaadesse on mõeldud ainult nende tööiseloost, mitte aga nende ametinimetust.

3. Teenistujate liigitamisel palgakorralduse tasurühmaadesse teostab ettevõtte või kaitse vastutav juhataja. Paigutamist kontrollib piirkonnakomissar.

§ 5. Madalamasse tasurühma kuuluva teenistuja töötamine kõrgemas rühma kuulaval ametikohal alibiina või ajutise asetäitjana ei anna mingit õigust selle kõrgema rühma vastava tasumäära saamiseks.

§ 6. Palgakorralduses kindlaksmääratud tasud on ülem- ja allmäärad, millest ei või madalamale ega kõrgemale minna.

§ 7. 1. Kõikides palgarühmades on ette nähtud palkade piirid.

2. Tasumäärade ettevõtte või kaitse juhataja poolt toimub tasurühmade piires vastavalt teenistuja töö tähtsusele, kogemustele ning töötulemustele.

§ 8. Palgakorralduses kindlaks määratud tasud on kuupalgad, mis kuuluvad tasumisele iga kuu lõpul.

§ 9. 1. Määrus jõustub tagasiulatuvalt 1. novembrist 1941.

2. Järelemaksu novembrikuust eest võib teostada viivitamatult. Kui on antud avansse, tuleb need novembrikuul järelemaksust maha arvata.

§ 10. Palgakorraldus.

1. Teenistujad, ehirahiduse, kes teostavad mehaanilisi töid . . . RM 60 kuni 80
II Kaubandusliku või tehnilise haridusega

teenistujad, kes teostavad lihtsaid eritööalasid . . . RM 70 kuni 120
III Kaubandusliku või tehnilise haridusega teenistujad väljapaistvatel tööaladel . . . RM 90 kuni 200

IV Iseseisva tegevusega teenistujad, ka juhtivat kohtadel . . . RM 140 kuni 280

V Teenistujad, kes on keskmiste ettevõtete juhatajad või juhtivat kohtadel suurtes ettevõtetes . . . RM 240 kuni 480

VI Teenistujad, kes on suurte ettevõtete, tööstuslike või kaubanduslike ettevõtete juhatajad . . . RM 320 kuni 600

2. Ülaloodud palgamäärad on kehtivad üle 20-aastaste teenistujate kohta. Teenistujad 18—20 a. vanuseni saavad 80%, 16—18 a. vanuseni 60%, alla 16 a. 50% vastavatest määradest.

3. Käesolevat palgakorraldust ei kohaldata õppimisjärgus olevate töötajate kohta.

Tallinn, 4. detsembril 1941.

Majandusdirektor A. Wendt.

Avalikus ja majandusala teenistuse seltsivate omamaiste töölise töötasude kujundamise üldine määrus.

Kindrakomissari korraldusel määratakse:

§ 1. Kehtivuspiirkond.

a) Territoriaalselt: endise Eesti riigi maa-ala. b) Isikuliselt: kõik tunni-, vahetus- või nädalatöötasulised omamaiste töötajad, kes töötavad saksa või omamaiste valitsuste, asutuste, ettevõtete või kaitse juures.

Käesolev määrus ei ole kehtiv õpilaste ja majapidamistööjõudude, eriti perenaiseabiliste kohta.

§ 2. Palgaligid.

Töötajad § 1-b mõttes jagatakse järgmistesse palgalikidesse:

liik I: õppimata töölised (abitöötajad), liik II: õppinud töölised, liik III: eriala õppinud töölised (erialatöölised), liik IV: kvalifitseeritud erialatöölised, liik V: erialalised eesttöölised.

Kui võrd töötajaid nende tegevuse iseloomu tõttu ei saa otsestelt paigutada eelpoolnimetatud palgalikidesse, saavad nad töötasu, mis on töötaja tööala liigile kõige lähemal olevate palgalikide palganormide vahepeal keskel.

§ 3. Tunnitöö palganormid.

Tunnitöö palganormid üle 21 aasta vanuste meessoost töötajate on järgmised:

I palgaligis RM 0,27, II palgaligis — RM 0,32, III palgaligis RM 0,38, IV palgaligis RM 0,44, V palgaligis RM 0,50.

Meessoost töötajad 18—21 aastani saavad 80%, meessoost töötajad 16—18 aastani saavad 60%, meessoost töötajad alla 16 aastat saavad 50% esimeses loikes ettenähtud tunnitähtsusest, kusjuures poolikud riigipennid ümardatakse täisriigipennideks.

Naistööjõudude palgad on kõikides palgalikides ja vanuseastmetes 80% vastavatest meestööjõu palkadest, kusjuures poolikud riigipennid ümardatakse täisriigipennideks.

§ 4. Tükitöö.

Tükitöö puhul tuleb tükitöö nii kindlaks määrata, et keskmise tööviimaga tükitöölise töötasu kaitse tavalistes tingimustes ületaks vastava palgaligi ja vanuseastme tunnitasu keskmiselt 15% võrra.

Tükitöö tuleb muuta: a) niipea, kui sama liigi tükitöö sooritatav tükitööd saavad töötasu, mis ületab vastava palgaligi ja vanuseastme tunnitöötasu keskmiselt 30% võrra;

b) kui võrreldavate tööd tükitöölise töötasu üksteisest tunduvalt erineb.

Tükitöö uuesti kindlaksmääramine esimese ja teise loike piires on nõutav:

a) tükitöö ilmselt ebaõige kindlaksmääramise puhul;

b) tükitarvu olulise muutumise puhul;

c) kaitse tegevuse töökäigu muutumise puhul;

d) tehniliste tingimuste paremaks või pahemaks muutumise puhul;

e) teise materjali või teise mustrit kasutamise võtmise puhul.

§ 5. Toitlustus.

Kui töötasu makamine toimub rahalise tasu kõrval ka toitlustamise näol, siis arvatakse töötasust maha täiustlustuse eest RM 0,80 päevas, osalise toitlustamise juures eest RM 0,20, lõuna eest RM 0,35 ja õhtusöögi eest RM 0,25 päevas.

§ 6. Lisatasud.

Ületunnitööde puhul (ületundideks loetakse iga üle 48 nädalalüüsi kestnud töö) makstakse iga ületunni eest 25% lisatasu.

Püha- ja puhkepäevade töö puhul makstakse iga töötunni eest 50% lisatasu.

Öötöö puhul (töötööks loetakse aega kella 22 kuni kella 6-ni) makstakse iga töötunni eest 100% lisatasu.

Mitme lisatasa ühtesattumisel, välja arvatud öötunni lisatasa, makstakse kõrgem lisatasa.

§ 7. Vähenemistööviimelisus.

Töötajale, kes oma kehaliste või vaimsete omaduste tõttu on vähenemistööviimelisus, võib maksta töötasu alla paragrahvis 3 tähendatud tunnitöötasunorme.

Vähenemistööviimelisuse määratakse vähenemistööviimelisuse astme järgi.

Vähenemistööviimelisuse määratakse kindlaks asutise või kaitse juhataja poolt, kes teatab sellest kirjalikult piirkonnakomissarile. Kui piirkonnakomissar 6 nädala jooksul selle vastu ei valdi, loetakse vähenemistööviimelisuseks.

Esimese ja teise loike eeskirjad on kehtivad ka töötajate suhtes, kes töga ilmselt tagasi hoiavad.

§ 8. Alam- ja ülemmäärad.

Paragrahvis 3 tähendatud tunnitöö tasunormid ja paragrahvis 6 tähendatud lisatasud on alam- ja ülemmäärad, millest ei tohi alla ega ülespoole minna.

Tagala Sõjategevuse Põhja Piirkonna Juhataja 6. septembril 1941. aasta hindade ja töötasude kujundamise korralduses ettenähtud lisatasa RM 0,12 suurusel iga töötunnilt on paragrahvis 3 ettenähtud tunnitöö-tasunormidesse sisse arvatud.

§ 9. Brutotasud.

Kõik eeltähendatud eeskirjade alusel määratud tasud on brutotasud.

§ 10. Juutide töötajad.

Käesoleva määruse eeskirju ei kohaldata juutisooost töötajate kohta.

§ 11. Kui erilised olud nõuavad eelpoolnimetatud eeskirjadest erakorralist kõrvalkalkulidust, võidakse seda teostada vaid kindrakomissari eelneval loal.

§ 12. Kehtimise aeg.

Käesolev määrus jõustub tasunädalast, millesse langeb 1. november 1941. Samast ajast kaotavad kehtivuse kõik sellega vastoolvad eeskirjad.

Tallinn, 9. detsembril 1941.

Majandus- ja Transpordidirektor A. Wendt.

Kinnitati eelarved

Eesti Omavalitsuse ja maa- ning linnavalitsuste eelarve käesoleva aasta viimaste kuude kohta on tagala sõjategevuse Põhja piirkonna juhataja poolt heaks kiidetud. Eelarves tõusevad sumad 27,77 miljoni riigimargani. Tulusid on samal ajal 7,75 miljoni riigimark. Puudujääk kaetakse laenuga.

Eelarve üksikasjalise seletuse, kuidas kulukrediidi jagunevad, toome homses lehes.

Kodumaale tagasi

Neil päevil külastas Viljandit arhitekt Osvald Mitt, kes teatavasti põlise Viljandimaa meheks loetakse ülikooli Münchenis. O. Mitt on praegu Tallinnas, kus tal täita eriteadusena. O. Mitt on rakendatud ehitustegevuse kavade väljatöötamise kohapeal. Seniini — pärast kooli lõpetamist Münchenis — töötas O. Mitt Saksamaal, olles seal tegevuses tähelepanuväärivalt arhitektuuriliste ülesannetega.

Võhma ümbruskond saab elektrit

Kohe pärast sõjategevust parandati lõhutud Ulla—Võhma—Viljandi kõrgepingeliini ja seati korda alajaamad Soomeveres ja Viljeveres. Hiljuti läks Viljevere külas elektrivalgustuse üle kaheksandend talumajapidamist. Elektrivoolu said ka Viljevere meierei ja Viljevere algkooli ruumid.

Kahala ja Ollepa külaades käib vilgas ettevalmistustöö madalpingevõrgu ehitamiseks, milleks tõuke andis valgustuspetrooleumi puudus. Teatavasti takistusi teeb aga mõnede elektritarvete puudus, millest kaubavahetuse elavnemisel Saksamaaga loodetakse üle saada.

Jõulukink rindesõduritele

Eesti vabatahtlike üksus saatis Viljandi puudustkannatavatele lastele 5600 rubla koos parimate õnnesoovidega

Üks Eesti vabatahtlike kaitsepataljoni kuulus ohvitser külastas eile Viljandi linna- valitsust ja jättis sinna ERÜ Viljandi Komitee nimelise alljärgneva kirja:

"ERÜ Viljandi osakonnale. Sõnajuures lähetan minule alluva üksuse poolt Viljandi linna sõjalukorras kannatada saanud perekondade laste heaks kingituseks pisikesed summa Rbl. 5600. See summa kuulub ülevalpool tähendatud lastele jõulurõõmu valmistamiseks.

Summa on kogutud Viljandis formeeritud Eesti üksuse poolt, kelle koosseis peagu täielikult koosneb viljandlastest, nendest, kes praegu külmus ja tuisus täidavad omi ülesandeid sõjalisel Venemaal ja kes lähetaavad oma parimaid õnnesoove jõuluks nendele väikestele lastele, kes kogu Viljandi ja Viljandimaa elanikkonnale. Erilised õnnesoovid nendele, kes suhtusid üksusesse heatahtlikult selle Viljandis viibimise ajal; eriti suure heameelega mäletame Viljandi naiskonnakaitse peret.

Häid pühi ja õnnelikku uut aastat!

Venemaal, 15. dets. 1941. a."

See kiri kõneleb ise enese eest, tundub tarbetuna siia mõeldi juurde lisada. Nii, nagu need tübid Eesti mehed ja poisid ei kõhelnud siimapilgugi, kui oli tarvis relvi käes välja astuda meie suurima ja vihasema vaenlase vastu, nii nad ei kõhkle siimapilgugi, et kaasa aidata uue Eesti ühisehitamise töös ning sõjahäädade parandamiseks. Viljandi noored, kes sõjakeerise läbi või bolševikide terrori ohvitserina on kaotanud kas oma kogu või vanemad, võtavad rindemeeste südamestuleva jõulukingituse vastu noorte südameste heilseva tänuga ning saavad oma poolt oma suurtele sõpradele kaugel lumes ja tuisus häid jõulurõõmusoove. Jõudku meie tübidele meelele ja poistele kaugel Venemaal kätte ka nende kingitused — ERÜ rindepakiid, millega juures nii mõnedki noored kätel on nobedasti ametis olnud. Käsikäes — sanumune uue tuleviku pool!

See Eesti vabatahtlike üksus, kelle jõulukingituse teeme siinjuures teatavaks, omab aadressi — Feldpost nr. 04989.

Maanase tööde korrastamine

Põllumehe kõrval on tähtsamaks põllumajanduslikku tarbete tootjaks maanase. Maanase tööde õige korrastamine, tema tööaja õieti ära kasutamine ei ole seega tähtis mitte üksikute kodumajapidamiste seisuks, vaid on tähtis ka rahvamajanduslikult. On kõigile teada, et maanase kannatav praegu ülejõu käiva suure töökoormaga. See liiga suur töökoormus on tingitud ühest poolt tööjõu puudumisest, kuid väga suurel määral maanase töö korrastamatast, tööhõlvustuse puudumisest ning mitte õigest ja ebaratsionaalsest tööajutusest. Liiga suure töökoormatuse tõttu kannatab sellel eeskätt maanase tervis, teistest küljest kannatab selle alga ka tootmine, kuna liiga suure töökoormatuse tõttu palju tööd tegemata jääb, ehk puudulikkust tehakse. Seega on maanase tööalade parem korrastamine kui ka ühtlasi maanasele tema kutselal vastavate oskuste ja teadmiste andmine, tähtsaks päevaküsimuseks. Maanase tööalade õige ja otstarbekohane korrastamine ja nõuande tema kutselal on üheks abinõuks ka praegustest raskustest ülesannest.

Põllutöödirektori poolt on ellukutsutud Kodumajandusamet, mille ülesandeks on just maa kodumajanduse kõigevalguse arendamine. Kui bolševikide valitsus ei tunnistanud ühelele perenaise tööd, vaid sihihi oli siis just perekonna lõhkumine, perenaise töö alavääristamine, kui mitte otse keelamine, siis praegu on perenaise, maanase töö üks tähtsamaid ühiskonnas, kuna just maakodu on ja jääb kõige rahva jõulilikaks. Kodumajandusamet tahab arendada oskusi, teadmisi ja harjumusi parema talumajapidamise üldkorralduse, tootlustamise, riietuse ja naiskätetöö ning koduse kasvatuse alal. Erilist tähelepanu praegu saab pöörduda kõige ole-

masoleva õigele ja otstarbekohasele ära kasutamisele, kõrgevalteediliste saaduste rohke- ma tootmisele ning õigele ainele säilitamisele ja käsitamisele. Nii näit. tootlustamise alal on päevaküsimuseks praeguse aja võimalustele rajatud maa tootlustamise õige suunamine ja korrastamine, eriti arvestades noorte õiget tootlustamist. Kadu tuleb kuulutada igasuguste tootlustuste riknemisele ja mitte otstarbekohasele raiskamisele. Suurt tähelepanu tuleb pöörata muldugi igasuguste aiasaaduste ja kartulite enamael tarvitamisele ja tootmisele.

Naiskätetöö alal on vastavalt praeguse aja nõuetele kavas teadmiste ja oskuste andmine olemasolevate riietuse ja talumajapidamise tarbeks võetud korraldustele ja ümberõpetamiseks, et pikendada iga eseme vastupidavust ning see kasutamiskõlblikuks teha äärmise võimaluseni. Erilist tähelepanu tuleb siin pöörata muudugi juust villaste esemete ja jalavõrude õigete käsitamisele.

Maanase nõuandetöö teostamiseks on moodustatud nõuandjate võrk üle maa, igas maakonnas töötab maakonna kodumajanduskonsulent asukohaga maakonnaliinlas. Kodumajanduskonsulentide ametruumid on igal pool ettenähtud põllumajanduslikkude konsulentidega üheskoos. Maakonna kodumajanduskonsulentide ülesandeks on kodumajandusliku nõuandetöö ja kodumajanduse üldisesse arendamisse puutuvate küsimuste selgitamine ja korrastamine oma maakonnas. Peale selle töötavad igas maakonnas 2—3 jaoks kodumajanduskonsulenti. Kui ennemal nõuandetöös peaarhõh oli kutselaliste kursside korrastamine, siis nüüd tahetakse kõige enam esile tõsta üksiknõuandete kaudu, et aidata kohandada nõuanded üksikisikute eriolukordadele.

Eestis 1.001.541 hinge

Elanike arv on aastaga kahanenud 105.704 hinge. Mehi praegu 435.548, naisi 565.993

Rahvaloenduse tulemustest on juba eelkõikuvõtted valminud. Sel puhul Eesti statistikaameti juhataja hr. Boust'ndt ja direktor A. Pullerits märgivad, et loendus õnnestus hästi. Instruktoreina maakondadesse saadetud vanemad ja kogumad ametnikud saabusid tagasi. Kõik kriipsutavad alla eriliist vastutulelikust kohalike saksa võimude ja omavalitsuste poolt. Rahvas on kõikjal registreerijale suhtunud täie usaldusega, nii et ei ole ette tulnud märkimisväärsedki vahejuhtumeid ega arusaamatusi.

Eesti statistikaameti eelkõikuvõtte järgi oli Eestis 1. dets. 1941. a. kokku 1.001.541 elanikku, neist linnades 309.500 ja valdades 692.041. Selles kogusummas on arvestatud ainult linnades ja valdades 1. dets. asunud elanikud, kuna ajutiselt töö ja kaitse ülesandel väljaspool Eestit viibijad pole arvestatud. Need ajutiselt eemalviibijad arvestatakse eri korras. Samuti ei sisalda kokkuvõtte inter-

neerituid.

Võrreldes 1. sept. 1940 on elanike arv vähenenud üldiselt 105.704 inimese võrra, mis teeb välja 9,5 protsenti tolleaegsest elanike koguarvust. Tegelikult on see arv väiksem, sest ZEV-i andmed ulatub bolševike terrori ajal kadunud ning küüditatud inimeste arv umbes 60.000-ni. Ülejäänud tuleks arvata peamiselt ajutiselt eemalviibijate hulka.

Eelmise, 1934. a. rahvaloenduse järgi oli linnade ja valdade elanike arv 1.117.361, kusjuures selles kogusummas on samuti arvestamata eraldi arvestatud isikud. Selle kogusumma võrreldes on praegune linnade ja valdade rahvastiku arv väiksem 115.820 inimese võrra ehk 10,4 protsenti võrra.

Eriti tunduvalt on muutunud rahvastiku sooline vahekorra suure meestekaotuse tagajärjel. Praegu linnades ja valdades asuvast rahvastikust oli 1. dets. mehi 435.548, naisi aga 565.993. Seega on praegu naiste ülekala 130.445 hinge. Eelmise 1934. a. rahvaloenduse andmeid oli naiste ülekala ainult 77.483. Kui 1934. a. tuli iga 100 mehe kohta 115 naist, siis praegu tuleb iga 100 mehe kohta 130 naist.

Võrdluseks oleks veel märkida, et võrreldes 1934. a. andmetega on meeste arv vähenenud 16,2 prots., naiste arv ainult 5,3 protsenti võrra, elanike koguarv 10,4 prots. võrra.

Elanike kahanemine on linnades suurem kui valdades.

Linnades asuv rahvastik on võrreldes 1934. a. vähenenud 39.875 inimese ehk 11,4 prots. võrra, valdades asuv rahvastik aga 75.945 inimese ehk 9,9 prots. võrra. Võrreldes aga 1940. a. septembri arvudega on rahvastiku vähenemine linnades 48.142 inimest (13,5%), valdades 57.562 inimest (7,7%). Kuna linnades on rahvastiku vähenemine toimunud üheksaosaliselt meeste arvel, siis on sooline vahekorra linnades muutunud tunduvalt rohkem kui valdades. Iga 100 mehe kohta tuleb naist praegu valdades 121, linnades aga koguni 152!

Tallinna elanike arv koos Nõmmeaga oli 1. dets. 142.514, sellest mehi 54.693, naisi aga 87.821. Võrreldes 1. a. septembriga on Tallinna elanike arv seega kahanenud 19.209 inimese võrra, mis teeb välja 11,9 prots. Suh-

teliselt eriti tugev — 20,9 protsenti — on elanike arvu vähenemine Nõmmel, kus tänavana on 5.154 elaniku vähem. See Nõmme rahvastiku suhteliselt suurem kahanemine on osaliselt tingitud ka nõmmelaste asumisest elama Tallinnas.

Tartus oli 1. detsembril 47.537 elanikku. (1. sept. 1940 — 55.529). 1940. a. sept. võrreldes on elanike arv Tartus kahanenud 7.992 isiku võrra (14,4 prots.). Suuremates linnades on elanike kahanemisprotsent (suhteliselt 1940. a. sept.) järgmine: Petseris — 24,7%, Narvas — 19,2%, Haapsalus — 18,4%, Tartus — 14,4%, Võrus — 14,9%, Rakveres — 13,9%, Kuressaares — 13,4%, Valgas — 13,2%, Tallinnas — 11,9%, Pärnus — 10,8%, Viljandis — 10,2%.

Üldise kokkuvõtte järgi on, võrreldes 1940. a. septembriga, kahanenud elanike koguarv linnades 48.142 isiku ehk 1,5 protsenti, maal aga 57.562 isiku ehk ainult 7,7 protsenti võrra. Elanike kahanemisprotsent üksikisikute maakondades on, linnasid kaasa arvatuna, järgmine: Virumaal — 9%, Järvamaal — 7%, Harjumaal — 8,3%, Läänemaal — 6,8%, Saaremaal — 8,8%, Pärnumaal — 4,7%, Viljandimaal — 8,7%, Tartumaal — 7,1%, Valgamaal — 2,2%, Võrumaal — 4,3%, Petserimaal — 14,1%.

Maakondade rahvastik 1. dets. 1941. a. oli eelkõikuvõtte põhjal koos linnadeaga (eri korras registreeritud kaasa arvatuna):

Tallinn (koos Nõmmeaga) 142.514 54.693 87.821
Tartus 47.537 55.529
Narvas 19.809 24.510
Pärnus 13.997 21.280
Viljandis 10.595 11.794
Valgas 8.927 10.286
Rakveres 5.417 6.355
Võrus 3.938 4.474
Kuressaares 3.791 4.646
Haapsalus 3.373 3.829
Tapal 3.336 4.431
Petseris 2.850 3.255
Türi 2.846 2.896

Kõigis linnades kokku on eelkõikuvõtte põhjal ainult 309.500 elaniku 1940. a. septembri 357.642 elaniku vastu

1. 12. 1941 Sept. 1940

Tallinn (koos Nõmmeaga) 142.514 161.723
Tartus 47.537 55.529
Narvas 19.809 24.510
Pärnus 13.997 21.280
Viljandis 10.595 11.794
Valgas 8.927 10.286
Rakveres 5.417 6.355
Võrus 3.938 4.474
Kuressaares 3.791 4.646
Haapsalus 3.373 3.829
Tapal 3.336 4.431
Petseris 2.850 3.255
Türi 2.846 2.896

Kõigis linnades kokku on eelkõikuvõtte põhjal ainult 309.500 elaniku 1940. a. septembri 357.642 elaniku vastu

</

Määrati kindlaks pühad

Kindralkomissari korraldusel määratakse: § 1. 1941. aasta detsembris on seaduslikeks pühadeks: 25. ja 26. detsember — jõulupühad.

24. ja 31. detsembril 1941 töötatakse kella 12-ni.

§ 2. 1942. kalendriaastal on seaduslikeks pühadeks:

1. jaanuar — uusaasta,
 6. jaanuar — kolmekuningapäev,
 25. veebruar — palvapäev,
 15. märts — kangelaste mälestuspäev,
 8. aprill — suur reede,
 5. ja 6. aprill — ülestõusmispühad,
 1. mail — rahva rahvuspäev,
 14. mail — taevaminemispäev,
 24. ja 25. mail — nelipühad,
 24. juuni — jaanipäev,
 4. oktoober — lõikuse tänapäev,
 21. oktoober — eestlaste kommunistliku ikka ait vabastamise päev,
 31. oktoober — usupühastuspäev,
 25. ja 26. detsember — jõulupühad.
- § 3. 1942. kalendriaastal töötatakse järgmistel päevadel kella 12-ni:
4. aprillil — ülestõusmispäeva laupäeval,
 25. mail — nelipäeva laupäeval,

24. detsembril — jõululaupäeval,

31. detsembril — vana-aastal.

Tallinnas, 12. detsembril 1941.

Sisedirektor O. Angelus.

Saksa Punase Risti teadaanne

Saksa Punane Rist on loonud võimaluse sõnumite edasitoimetamiseks sugulastele või perekonnaliikmetele välismaal Punase Risti rahvusvahelise komitee kaudu Genfis. Selle töttu võib nüüd iga riigikomisariaat Ostlandi elanik saada Saksa Punase Risti voliniku büroo kaudu Riias, Wolter von Plettenberg-Ring 51, tel. 32-226 välismaal viibivatele sugulastele ja omastele isiklike ja perekondlike teateid, silmaspidades allpool tähendatud tingimusi. Samal viisil annab Saksa Punase Risti volinik edasi teateid välismaalt riigikomisariaat Ostlandi elanikele.

Sõnumeid tuleb koostada saksa keeles, mitte üle 25 sõna suuruses ja saada frankeeritud ümbrikus Saksa Punase Risti volinikule edasitoimetamiseks.

Teateid Saksa riiki ehk okupeeritud piirkondadesse saksa postitühendusega võib saada otse.

Teadaanne

Tarbijalle, kellel korter on elektrita, müüakse ½ liitrit petrooleumi toa kohta, alates 19. detsembrist s. a.

Ostuload annab välja ostulubade büroo Tartu tn. 11.

Viljandis, 17. dets. 1941. Nr. 772/K.

Viljandi linnavalitsuse kaubandusosakond.

Teadaanne kompvekkide müügi kohta

1) Kõigile lastele 2—11 eluaastani (sissearvatud) müüakse 200 gr. kompvekke majapidamise varustuskardi kupong nr. 9 järele ajavahemikul 20.—23. detsembrini s. a., mis-suguse tähtsaja mõõdumisel kupong maksvuse kaotab, järgmiste kaupluste kaudu:

- 1) VEPSKO peakauplus — Tallinna 3
 - 2) „ kauplus Nr. 1 — Lossi 30
 - 3) „ kauplus Nr. 34 — Tartu 9
 - 4) Reinap'i kauplus — Lossi 20
 - 5) Kelvetsi kauplus — Tartu 6.
- 2) Aruane müüdüd kompvekkide kohta esitada ostulubade büroole 27. detsembril s. a.

Viljandis, 19. dets. 1941. a. Nr. 789/K.

Viljandi linnavalitsuse kaubandusosakond.

Teadaanne

Elanikkonna tähelepanu juhitakse sellele, et nihaasti saksa sõjaväkke kuulujale kui ka talvilmetnikke on keelatud vahetuskaubana õli, petrooleumi või bensiini vastu anda toiduaineid või muud sellist. Eksamisel karistatakse valjusti.

Kindralkomissari eest von Haldenwang.

Avaldatud:

Viljandis, 19. dets. 1941.

Kohalik komandant.

Bekanntmachung

Die Bevölkerung wird darauf hingewiesen, dass es sowohl deutschen Wehrmachtangehörigen als auch den deutschen Zivilangestellten verboten ist, im Tausch gegen Öl, Petroleum oder Benzin Lebensmittel und dergleichen anzubieten. Zuwiderhandlungen werden streng bestraft.

Der Generalkommissar

In Reval

I. V. von Haldenwang.

Veröffentlicht:

Fellin, den 19. Dez. 1941.

Der Ortskommandant.

Teadaanne

Transpordi ja Liikluse Valitsuse korraldusel kuuluvad kõik hobuse, autamise ja teet omavad sepad registreerimisele, mis on kohustuslik.

Käesolevaga linnavalitsus teatab, et nim. registreerimine Viljandis toimub 20., 21. ja 23. dets. s. a. kella 09—15-ni, Tartu tn. 7-a (end. Besprosvanie äri). Registreerimisele tuleb ettenäidata kutsetunnistus.

Viljandis, 19. dets. 1941. a. Linnavalitsus.

Bekanntmachung

Lauf Anordnung der Verkehr- und Transportverwaltung müssen sich alle berufsrechtlich im Schmiede, die die Pferde beschlagen, am 20., 22. und 23. Dez. d. J. von 9—15 Uhr Tarustr. Nr. 7-a (ehem. Besprosvanie) registrieren, wobei ein Berufszeugnis vorzuweisen ist.

Fellin, den 19. Dez. 1941.

Stadtverwaltung.

Tööaeg linna hooldamisel olevates kontorites

Viljandi linnavalitsus juhib temale alluvate ametiasutiste tähelepanu sellele, et vastava määruse põhjal on määratud nende tööaeg 1. oktoobrist kuni 31. märtsini 08.00—16.00 ja 1. aprillist kuni 31. septembrini kella 08.00—15.00. Laupäeviti lõpeb töö kaks tundi varem.

„SAKALA“ tellimiste vastuvõtmine

1942. a. jaanuarikuu peale on avatud. Tellimishind Rbl. 8.50.

Et lehe saamises vahet ei tuleks, paume rutata tellimiste äraandmisega. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised, tellimiste vastuvõtjad ja „SAKALA“ talitus Viljandis, Lossi tn. 31.

Pika raske haiguse järele varises manalasse meie armas ema

Milli Luhaorg

Matmine Tarvastu kalmistul 23. detsembril 1941. a. kell 14.00. Palume kõiki sugulasi ja sõpru teda tema viimsele puhkepaigale saatma tulla.

Unustamata leinas poeg ja tütar.

Surina läbi lahkus meilt meie hea emake

Anna Mudas

Sünd. 31. augustil 1875. a.
Surn. 16. detsembril 1941. a.

Valusas leinas omaksed.

Viimsele puhkepaigale sängitamine Ap.-Õigeusu kirikus pühapäeval, 21. detsembril 1941. a. kell 12. Palume kõiki tuttavaid teda tema viimsele puhkepaigale saatma tulla.

Lühikese raske haiguse järele lahkunud armast abikaasat, isa ja vanaisa

Johan Keernik'u

sünd. 27. dets. 1867. a.
surn. 16. dets. 1941. a.

mälestavad sügavas leinas
abikaasa, lapsed ja lapselapsed.

Undi riigimõis vajab nais- või mees-karjatalitajat

alates 1. jaanuarist 1942. a. Kohasooviail pöörduda Undi riigimõisa.

Mõisavalitsus.

Gümnaasiumi-haridusega noormees soovib praktiserimise otstarbeks

kantseleiametniku kohta

kas linna või maale vallavalitsusse, nõustub ka asetäitja algkoolitajaga kohaga.

Pakkumised palun saata märgusõna all „Praktikant—ametnik“, aadressil: Kärdla p.-g., postkast 22.

Ostame lupja, rangipuid, kuuse- ja pajukoort.

H. P. Grossi Nahatööstus

Viljandis, Reinu tee 3.

Soovin üürida korraliku korteri

2—3 tuba ja köögi ning teiste kõrvalruumidega. Soovitan oleda kui vanatuba kasutada saaks. Teatada Viljandi, Tallinna t. 6 kioskil.

Soovin osta praugitud diivani

ehk kusheti. Pakkumised saata kirjalikult sit. „Dilvan ehk kushet“ all.

Müüa praugitud korras meesterahva.

jalgratas

Aadress sit.

Müüa rebasenahk

Küsida Lossi t. 16 puukingade tööst.

Üksik meester. vajab

KORTERIT

tuba köögi ja köögi-tarvitusega. Pakkumised kirjalikult sit. „Tuba ja köök“ all kuni 23. dets.

Kellel on müüa 6 voldilist akupurki

Aadress jätta kirjal. sit. „Purk“ all.

Kõik tähtsad korraldused ja teadaanded ilmuvad „Sakalas“ - sellesparast elada ilma „Sakalata“ tähendab elada nagu kotis.

Müüa meesterahva-jalgratas

Näha kaufukojas.

Sõjaskannatanu soovib SUKKI

osta, peamiselt 12-aast. lastele.

Teatada kirjalikult sit. „Lapsesukad“ all.

Müüa korras meester-jalgratas

Küsida sit.

Kiriklike teateid.

Viljandi Jaani kirik.

Pühapäeval, 21. detsembril kell 10 jumalateenistus. Tarvitusel lauluraamatud. Solistina esineb helikunstnik pr. N. Käär.

Kell 12. koguduse täiskogu koosolek kirikus. Päevakorras on: 1. Koosoleku rakendus, 2. Kog. õpetaja valimine. 3. Kirikukongressi saadikute valimine. 4. Lähirakendused. Kell 12 koguduse lastekoori harjutus ja gruppidesse jaotus kog. majas, Pikk tn. 6.

Jõuluõhtu jumalateenistus 24. dets. kell 6 õhtul. Laulab koguduse laste-, noorte- ja segakoor ning meeskvaritett ning soolaulud. Tarvitusel laululehed.

1. jõulupühad, 25. dets. kell 10 jumalateenistus. Laulab kog. lastekoor. Laululehed.

Kell 12 lastejumalateenistus kirikus. Tarvitusel lauluraamatud.

Kell 17 kontsert-jumalateenistus. Esinevad solistid, kog. meeskvaritett ja segakoor. Tarvitusel laululehed.

Op. E. Tõdsepp.

Pühade tõttu ilmub „Sakala“ tuleval nädalal:

esmaspäeval, 22. dets. harilikul ajal

teisipäeval, 23. dets. harilikul ajal

laupäeval, 27. dets. harilikul ajal

Jõulupühade ja uue-aasta puhul südamlukud tervitused kodumaalt

armsatele abikaasadele

Enn Parve'le,
Andres Kalbus'ele

ja kõigile Viljandi vabatahtlikele, kes viibivad kaugel kodust.

Tervitades: E. Parve
E. Kalbus

Viljandis.

Soovin osta 100korras

ehk remontivajava

TRAKTORI

ühes põllutööriistadega ehk ilma, automotoori, autodünamo ja starteri

6—12 vatti ja võrkraadio. Pakkumised kirjal. aadressil: Joh. Kitis, Kärksi ag., Mäeküla pk. 19, Nuala.

Müüa noor time

lehm

Paistu v. „Piigul“.

Vajatakse

lapsehoidjat

Soovitav noorem tütarlaps. Teatada kirjalikult sit. „Lapsehoidja“ all.

Müüa vanem

tööhobune ja lehm

Näha saab Tännassilma v. Oti k. Aadi talus 29. dets. Hooldaja.

Lasteta abielupaar soovib

korteri

omaette kõõgiga müüd ehk edaspidi. Pakkumised kirjalikult sit. „Korteri“ all.

Müüa hea isane hagi-koer,

vanadus 3 aastat.

Näha ja teateid saab

Viljandis, Tallinna t. 51.

Viljandis, Tallinna t. 51.

Viljandis, Tallinna t. 51.

Viljandis, Tallinna t. 51.

Viljandis, Tallinna t. 51.

Viljandis, Tallinna t. 51.

Viljandis, Tallinna t. 51.

Viljandis, Tallinna t. 51.

Viljandis, Tallinna t. 51.

Viljandis, Tallinna t. 51.

Viljandis, Tallinna t. 51.

Viljandis, Tallinna t. 51.

Viljandis, Tallinna t. 51.

Viljandis, Tallinna t. 51.